

UYGA VAZIFA

1. Sinfda ishlagan veb-sayt eskizini takomillashtiring. Kamchiliklarini aniqlab, bartaraf eting.
2. Prototiplash vositalaridan birortasi yordamida veb-sayt prototipini yarating.
3. Front-End Development Track kursining Intro to HTML moduli 21–36-darslaridagi topshiriqlarni bajaring.

55-dars. VEB-DIZAYN ASOSLARI. CSS

Veb-sayt dizayni yoki qisqacha veb-dizayn– veb-sahifalarning mantiqiy tuzilishi va bezaklarini ishlab chiqish ishlari majmui. Veb -dizaynning vazifasi sayt yoki veb- ilova foydalanuvchisiga ma’lumotni qulay taqdim etish, foydalanuvchilar estetik didini qondirishdan iborat.

Veb-sahifalarni yanada jozibali qilish uchun CSS yordamida sahifa elementlari stillari ishlab chiqiladi. CSS element tarkibi qanday paydo bo’lishi kerakligini ko’rsatuvchi qoidalar to’plamidir. Masalan, sahifaning foni havo rang yoki ko’k, barcha paragraflar Arial shrifti yordamida kulrang rangda yoki barcha darajadagi sarlavhalar ko’k, kursiv, Times shriftida berilishi kabilar.

CSS veb-sahifalarga har xil stil berish uchun ishlatiladi va HTML - hujjat ichida teglar bilan birga foydalaniladi. CSS kodlarini kompilyastiya qilish uchun kompilyator, dastur hamda bu kodni tushuna oladigan muharrirlar kerak emas. Bu kodlarni veb-brauzerning o’zi HTML singari to’g’ridan to’g’ri interpretatsiya qiladi va natijani chiqarib beradi.

CSS qoidalarini HTML elementlari bilan bog’lash orqali ishlaydi. Qoidalar esa elementlar tarkibi qanday ko’rsatilishini tartibga soladi.

CSS qoidasi ikki qismdan iborat: *sektor* va *deklaratsiya*.

Qoida barcha elementlar Arial shriftida ko’rsatilishi lozimligini anglatadi.

Selektorlar qoidaning qaysi elementga tegishli ekanligini bildiradi.

Agar element nomlari vergul bilan ajratib qo’yilsa, qoida bir nechta elementga taalluqli ekanligini anglatadi. Deklaratsiyalarda selektorda ko’rsatilgan elementlar stili qanday bo’lishi

TAYANCH TUSHUNCHALAR

Veb-sahifa – tarkibida matn, tasvir, video, havola kabi ma’lumotlarni saqlovchi Internetdagi sahifa yoki veb-saytning bitta sahifasi.

CSS (ing. *Cascading Style Sheets* – kaskadli stillar jadvali) – veb-sahifa ko’rinishini tasvirlash uchun stillar bilan ishlay oladigan rasmiy til.

Selektor

```
P {  
font-family: Arial; }
```

Deklaratsiya

kerakligi ko'rsatiladi.

CSS deklaratsiyalari figurali qavs ichida yoziladi. Deklaratsiyalarning har biri ikkita qism: *xususiyat* va *qiymat*dan iborat bo'lib, ular ikki nuqta bilan ajratiladi. Bitta deklaratsiyada bir nechta xususiyatni belgilash mumkin, ularning har biri nuqtali vergul bilan ajratiladi.

h1, h2, h3 {

font-family: Arial;

color: blue;

Xususiyat Qiymat

Ushbu qoida hamma <h1>, <h2>, <h3> elementlari Arial shriftida, ko'k rangda ko'rsatilishi kerakligini bildiradi. Xususiyatlar o'zgartirilishi kerak bo'lgan element atributni bildiradi (masalan, rangi, shrifti, boyi, eni va hoshiyasi). Qiymatlar tanlangan xususiyatlar uchun foydalanmoqchi bo'lgan sozlamalarni belgilaydi.

CSS NI HTML-HUJJAT ICHIGA JOYLASHTIRISH.

Eksternal usulda joylashtirish

Veb-sahifada ishlatiladigan CSS kodlari orqali hosil qilinadigan stillarning hammasi bitta faylga yoziladi va serverda saqlanadi. So'ngra sahifadan serverda saqlab qoyilgan faylga murojaat qilib, kerakli stil olinadi. Bu usul katta hajmdagi veb-sahifalarni yaratishda samarali hisoblanadi. Ushbu usulda hujjatning barcha sahifalarida bitta stil jadvalidan foydalaniladi. Bunda har bir sahifada bir xil kodni takrorlash shart emas. Sayt stilini o'zgartirish uchun faqat bitta CSS faylni tahrirlash yetarli, shunda barcha sahifalar yangi stilga o'tadi. Faylga murojaat <head> tegi ichida amalga oshiriladi.

<link> elementi brauzerga HTML-hujjat sahifasi stilini o'zgartirish uchun foydalaniladigan CSS-faylga murojaatni amalga oshiradi. Bu ochiq teg ichida boshqa atributlarni jamlaydi. U3 ta atributdan foydalanadi:

- 1) href atributi CSS fayli manzilini belgilaydi (ushbu fayl, odatda, "css" yoki "styles" deb nomlangan papkada saqlanadi);
- 2) type atributi hujjat turini belgilaydi. Qiymati text/CSS;
- 3) rel atributi HTML-sahifa va bog'langan fayl o'rtasidagi munosabatni belgilaydi.

HTML-sahifada bir nechta CSS stil jadvallari ishlatilishi mumkin.

```
<!DOCTYPE html>
```

```
<html>
```

```
<head>
```

```
<title>CSS</title>
```

```
<link href="css/style.css" type="text/css" rel="stylesheet" />
```

```
</head>
```

```
<body>
```

```
<h1>CSS</h1>
```

```
<p>CSS stillar bilan ishlay oladigan kaskadli stillar majmuasi bo'ib, veb-sahifalarga har xil stil berish uchun ishlatiladi va HTML-hujjat ichida teglar bilan birga foydalaniladi.</p>
```

```
</body>
```

```
</html>
```

HTML

```
body {
```

```
font-family: arial;
```

```
background-color: lightyellow;}
```

```
h1 {
```

```
color: green;}
```

CSS**CSS****NATIJA**

css-bu stillar bilan ishlay oladigan kaskadli stillar majmuasi bo'lib, Web sahifalarga har xil stillar berish uchun ishlatiladi va HTML hujjat ichida teglar bilan birga foydalaniladi.

Internal usulda joylashtirish

Agar faqat bitta sahifa yaratilayotgan bo'lsa, u holda stil ham shu sahifaning o'zida beriladi (lekin aksariyat dizaynerlar CSSni alohida faylda saqlashni ma'qul ko'rishadi.)

```
<!DOCTYPE html>
```

```
<html>
```

```
<head>
```

```
    <title>CSS</title>
```

```
<style type="text/css">
```

```
body {
```

```
    font-family: arial;
```

```
    background-color: lightyellow;}

```

```
h1 {
```

```
    color: green;}

```

```
</style>
```

```
</head>
```

```
<body>
```

```
<h1>CSS</h1>
```

```
<p>CSS stillar bilan ishlay oladigan kaskadli stillar majmuasi bo'lib, veb-sahifalarga har xil stil berish uchun ishlatiladi va HTML-hujjat ichida teglar bilan birga foydalaniladi.</p>
```

```
</body>
```

```
</html>
```

HTML CSS

NATIJA

CSS

css- stillar bilan ishlay oladigan kaskadli stillar majmuasi bo'lib, Veb sahifalarga har xil stillar berish uchun ishlatiladi va HTML = hujjat ichida teglar bilan birga foydalaniladi.

CSS qoidalarini sahifaning <style> elementiga kiritish orqali HTML-sahifaga joylashtirish mumkin. <style> elementi CSSda stillar berilganini ko'rsatish uchun type atributidan foydalanadi. Qiymati – text/css.

Shuningdek, sahifada har bir element uchun alohida teg ichida stil berib chiqish mumkin. Atribut qiymati sifatida berilgan CSS qoidalari faqat shu elementga tegishli bo'ladi. Masalan, "p" tegi ichida birorta matn yozilsa, shu matn uchun teg ichida alohida stil beriladi va bu stil shu teg uchun xususiy bo'ladi.

```
<p style="color:red;">
```

Stillarning bunday berilishi kodlarni chalkash hamda tushunarsiz bo'lishiga olib keladi.

Shoshilinch vaziyatlarda yoki stil qay tartibda namoyon bo'lishni ko'rib olish uchun bu usuldan foydalanish mumkin.

Bir nechta sahifali saytni yaratishda *eksternal* (tashqi) CSS stillar jadvalidan foydalaniladi. Bu:

- barcha sahifalarga bir xil stil qoidalaridan foydalanish imkonini beradi (shunda ular har bir sahifada takrorlanmaydi);
- tarkibni sahifa ko'rinishidan ajratib turadi;
- barcha sahifalarda ishlatiladigan stillarni faqat bitta faylni o'zgartirish orqali o'zgartirish mumkin bo'ladi (har bir sahifa alohida o'zgartirilmaydi).

CSS SELEKTORLAR

HTML hujjatidagi qoidalarni aniq elementlarga yo'naltirish imkonini beruvchi juda ko'p turli CSS selektorlari mavjud. CSS selektorlari katta-kichik belgilarga ahamiyatli, shuning uchun ular element nomlari va atributlar qiymatlariga to'liq mos kelishi kerak.

Selektor nomi	Vazifasi	Misol
Universal Selector	Hujjatdagi barcha elementlarga tegishli	*{ } Hujjatdagi barcha elementlarni o'zgartiradi
Selektor	Ko'rsatilgan elementlarga tegishli. CSSda selektor vazifasini HTML = teglar bajaradi. Veb-sahifadagi barcha bir xil tipdagi teglar (selektorlar)ga umumiy stil beriladi.	h1{color:blue;} sahifalardagi barcha sarlavhalar ko'k rangda yoziladi.
Kod ichida foydalaniladigan bir xil teglarga har xil stillarni o'rnatish lozim bo'lsa, klass yoki identifikatorlardan foydalanish juda qulay hisoblanadi. HTML tegida klass va identifikator birga ishlatilsa, identifikator kuchliroq hisoblanadi.		
Klass yoki klassli selektor	Bir xil elementlarga har xil stil berish uchun nuqta (.) qo'yilib, stil nomi yoziladi. Html-kod ichida kerakli bo'lgan joyda, class so'zi yordamida o'rnatilgan stil nomi chaqiriladi.	.note {color:blue;} class="note" atributi ishlatilgan ixtiyoriy elementni o'zgartiradi. p.note{ color:blue } class="note" atributi ishlatilgan p elementni o'zgartiradi.
Identifikator yoki identifikatorli selektor	Bitta elementga stil berish uchun xesh(#) qo'yib, stil nomi yoziladi. Html-kod ichida kerakli bo'lgan joyda, id so'zi yordamida o'rnatilgan stil nomi chaqiriladi va yagona element uchun ishlatiladi. Lekin hozirgi kunda ko'p brauzerlarda id orqali bir necha elementga ham stil berish mumkin.	# intro { } id="intro" atributi ishlatilgan elementni o'zgartiradi. p#intro { } id="intro" atributi ishlatilgan p elementni o'zgartiradi.

```
<!DOCTYPE html>
```

```
<html>
```

```
<head>
```

```
<title>CSS</title>
```

```
<link href="css/style.css" type="text/css" rel="stylesheet" />
```

```
</head>
```

```
<body>
```

```
<h1>CSS</h1>
```

```
<p class="note">CSS – bu <i>stillar</i> bilan ishlay oladigan <b>kaskadli</b> stillar majmuasi.</p>
```

```
<p id="intro"> CSS veb-sahifalarga har xil stil berish uchun ishlatiladi va HTML-hujjat ichida teglar bilan birga foydalaniladi.</p>
```

```
</body>
```

```
</html>
```

HTML

CSS

```
* {font-family: Arial, Verdana, sans-serif;}
```

```
body { font-family: arial;
        background-color: lightyellow;}
```

```
h1 {font-family: Courier New,
monospace;}
```

```
i {color: red;}
```

```
b {color: silver;}
```

```
#intro {color:green;}
```

```
.note { color:blue;}
```

NATIJA

CSS

CSS-bu *stillar* bilan ishlay oladigan kaskadli stillar majmuasi.

CSSWeb sahifalarga har xil stillar berish uchun ishlatiladi va HTML hujjat ichida teglar bilan birga foydalaniladi.

AMALIY MASHG'ULOT

№	Topshiriqlar
1-topshiriq	
1.	Kompyuteringizda yaratilgan veb-sahifalaringizni saqlash uchun "website" nomli papka yarating. "website" nomli papka ichida css nomli papka yarating.
2.	Matn muharririni ishga tushiring. Masalan, Notepad. Hujjat tarkibini yozing: <pre><html> <head> <title>CSS</title> </head> <body> </body> </html></pre>

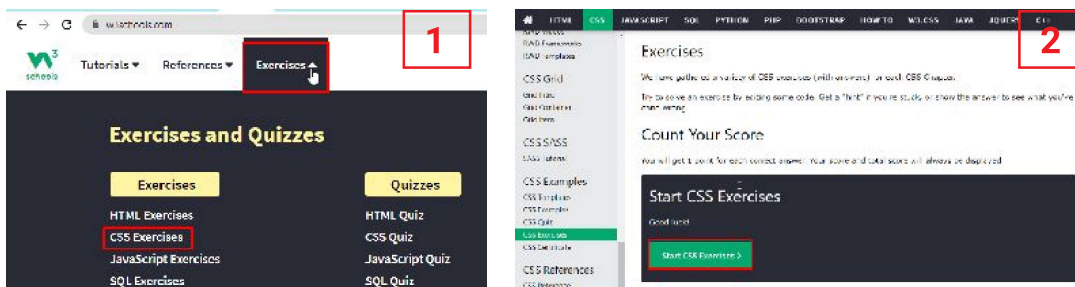
3.	Hujjatni saqlash uchun "website" nomli papkani ko'rsating. File name (Имя файла) qismiga "index.html" nomini kiriting. Save as type (Тип файла) qismidan All files (*.*)ni tanlang. Encoding (Кодировка) qismidan UTF-8 ni tanlang va Save (Сохранить) tugmachasini bosing.
4.	Matn muharririda yangi fayl oching va uni css papkasi ichiga "style.css" nomi bilan saqlang.
5.	HTML = hujjatga, ya'ni index.html fayliga style.css faylini bog'lang. index.html fayliga esa quyidagi kodni kiriting: <pre><head> <title>CSS </title> <link href="css/style.css" type="text/css" rel="stylesheet" /> </head></pre>
6.	"index.html" fayli tarkibiga: <pre><h1></pre> elementi bilan sahifa sarlavhasi nomini yozing; <pre><h2></pre> element bilan qism sarlavha nomini yozing; <pre><p></pre> elementi yordamida kitoblar do'koni sayti haqida batafsilroq ma'lumot bering; <pre><p></pre> elementi uchun "text" nomli class yarating. <pre><body> <h1> Kitoblar</h1> <h2> Ushbu saytda klassik adabiyotlar, bolalar uchun ertaklar, badiiy adabiyotlar, she'rlar to'plami va ilmiy adabiyotlar jamlangan. </h2> <p class="text"> Kishilik jamiyatining taraqqiyoti davomida turli-tuman moddiy, madaniy va an'anaviy yodgorliklar ko'plab yaratilgan. Ana shunday yodgorliklardan biri kitobdir. Qadimda kitoblar avaylab asralgan, nihoyatda qadrlangan. Faqat kutubxonalar tufayligina qadimgi qo'lyozmalar, bosma kitoblar, tarixiy shaxslar haqidagi manbalar bizgacha yetib kelgan. Ilmli kishilar kitobni barcha boyliklardan yuqori ko'rganlar, ularni qadrlaganlar. </p> <p class="izox">«Kutubxona» forscha "kitoblar uyi", "kitoblar saqlanadigan joy" degan ma'noni bildiradi.</p> </body></pre>
7.	style.css faylida h1, h2 selektorlari hamda text klasi uchun stil yozing. Sarlavha uchun to'q ko'k, qismsarlavha uchun ko'k, p selektorining text klasi uchun qora, p selektorining izoh klasi uchun yashil rangda stil yozing. <pre>h1 { color: darkblue;} h2 { color: blue;} p.text {color: black;} p.izox { color: green }</pre>
8.	style.css va index.html fayllarini saqlab, brauzerda index.html faylini ochib, natijani ko'ring.

MAVZU YUZASIDAN SAVOLLAR:

1. CSS nima?
2. CSS-fayllarni qanday qilib HTML-hujjatga bog'lash mumkin?
3. Selektor nima?
4. Class nima?
5. Identifikator nima?

UYGA VAZIFA**Topshiriqlar****1-topshiriq**

1. <https://www.w3schools.com/> saytining Exercise -> CSS Exercise qismiga o'ting, berilgan mashqlarni bajaring.
2. Exercise sahifasidan Start CSS Exercise tugmachasini bosib, mashqlar sahifasiga o'ting.

3. CSS Selectors sahifasida berilgan mashqlarni bajaring. Natijani rasmga olib, Word fayliga joylashtiring. Faylni saqlab qo'ying.

2-topshiriq

4. Front-End Development Track kursin Intro to CSS moduli 1–10-darslari bilan tanishib chiqing.